

Balakanda Sarga 18

బాలకాండ అష్టాదశః సర్గః

(18)

నిర్వుత్తే తు క్రతౌ తస్మిన్స్థయమేధే మహాత్మనః |
ప్రతిగృహ్య సురా భాగాన్ ప్రతిజగ్ముర్యథాగతం || 1
||
సమాప్తదీక్షానియమః పత్నీ గణసమన్వితః |
ప్రవివేశ పురీం రాజా సభృత్యబలవాహనః || 2 ||
యథార్థం పూజితాస్తేన రాజ్ఞా వై పృథివీశ్వరాః |
ముదితాః ప్రయయుర్దేశాన్ప్రణంయ మునిపుంగవం
|| 3 ||
శ్రీమతాం గచ్ఛతాం తేషాం స్వపురాణి పురాతతః |
బలాని రాజ్ఞాం శుభ్రాణి ప్రహృష్టాని చకాశిరే || 4 ||
గతేషు పృథివీశేషు రాజా దశరథస్తదా |

ప్రవివేశ పురీం శ్రీమాన్పురస్కృత్య ద్విజోత్తమాన్ ||

5 ||

శాంతయా ప్రయయౌ సార్థమృశ్యశృంగః సుపూజితః

|

అన్వీయమానో రాజ్ఞాఽథ సానుయాత్రేణ ధీమతా

|| 6 ||

ఏవం విస్సుజ్య తాన్సర్వాన్రాజా సంపూర్ణమానసః |

ఉవాస సుఖితస్తత్ర పుత్రోత్పత్తిం విచింతయన్ || 7

||

తతో యజ్ఞే సమాప్తే తు ఋతూనాం

షట్సమత్యయుః |

తతశ్చ ద్వాదశే మాసే చైత్రే నావమికే తిథౌ || 8 ||

నక్షత్రేఽదితిదైవత్యే స్వోచ్ఛసంస్థేషు పంచసు |

గ్రహేషు కర్కటే లగ్నే వాక్పతావిందునా సహ || 9

||

ప్రోద్యమానే జగన్నాథం సర్వలోకనమస్కృతం |

కౌసల్యాఽజనయద్రామం దివ్యలక్షణసంయుతం ||

10 ||

విష్ణోరర్థం మహాభాగం పుత్రమైక్వాకువర్ధనం |

[* లోహితాక్షం మహాబాహుం రక్తోష్ఠం

దుందుభిస్వనం | *]

కౌసల్యా శుశుభే తేన పుత్రేణామిత తేజసా || 11

||

యథా వరేణ దేవానామదితిర్వజ్రపాణినా |

భరతో నామ కైకేయ్యాం జజ్ఞే సత్యపరాక్రమః || 12

||

సాక్షాద్విష్ణోశ్చతుర్థభాగః సర్వైః సముదితో గుణైః |

అథ లక్ష్మణశత్రుఘ్నా సుమిత్రాజనయత్సుతౌ ||

13 ||

సర్వాస్త్రకుశలా వీరౌ విష్ణోరర్థసమన్వితౌ |

పుష్యే జాతస్తు భరతో మీనలగ్నే ప్రసన్నధీః || 14

||

సార్వే జాతౌ చ సౌమిత్రీ కులీరేఽభ్యుదితే రవౌ |

రాజ్ఞః పుత్రా మహాత్మానశ్చత్వారో జజ్ఞిరే పృథక్ ||

15 ||

గుణవంతోఽనురూపాశ్చ రుచ్యా ప్రోష్ణపదోపమాః |

జగుః కలం చ గంధర్వా నన్యతుశ్చాప్సరోగణాః ||

16 ||

దేవదుందుభయో నేదుః పుష్పవృష్టిశ్చ ఖాచుచ్ఛతా

|

ఉత్సవశ్చ మహానాసీదయోధ్యాయాం జనాకులః ||

17 ||

రథ్యాశ్చ జనసంబాధా నటనర్తకసంకులాః |

గాయనైశ్చ విరావిణ్యో వాదకైశ్చ తథాఽపరైః || 18

||

[* విరేజుర్విపులాస్తత్ర సర్వ రత్న సమన్వితాః | *]

ప్రదేయాంశ్చ దదౌ రాజా సూతమాగధవందినాం |

బ్రాహ్మణేభ్యో దదౌ విత్తం గోధనాని సహస్రశః || 19

||

అతీత్యైకాదశాహం తు నామకర్మ తథాఽకరోత్ |

జ్యేష్ఠం రామం మహాత్మానం భరతం కైకయాసుతం

|| 20 ||

సౌమిత్రిం లక్ష్మణమితి శత్రుఘ్నమపరం తథా |

వసిష్ఠః పరమప్రీతో నామాని కృతవాంస్తదా || 21

||

బ్రాహ్మణాన్భోజయామాస పౌరజానపదానపి |

అదదద్బ్రాహ్మణానాం చ రత్నౌఘమమితం బహు

|| 22 ||

తేషాం జన్మక్రియాదీని సర్వకర్మాణ్యకారయత్ |

తేషాం కేతురివ జ్యేష్ఠో రామో రతికరః పితుః || 23

||

బభూవ భూయో భూతానాం స్వయంభూరివ

సంమతః |

సర్వే వేదవిదః శూరాః సర్వే లోకహితే రతాః || 24

||

సర్వే జ్ఞానోపసంపన్నాః సర్వే సముదితా గుణైః |

తేషామపి మహాతేజా రామః సత్యపరాక్రమః || 25

||

ఇష్టః సర్వస్య లోకస్య శశాంక ఇవ నిర్మలః |

గజస్కంధేఽశ్వప్యష్టే చ రథచర్యాసు సంమతః ||

26 ||

ధనుర్వేదే చ నిరతః పితృశుశ్రూషణే రతః |

బాల్యాత్ప్రభృతి సుస్సిగ్ధో లక్ష్మణో లక్ష్మీవర్ధనః || 27

||

రామస్య లోకరామస్య భ్రాతుర్జ్యేష్ఠస్య నిత్యశః |

సర్వప్రియకరస్తస్య రామస్యాపి శరీరతః || 28 ||

లక్ష్మణో లక్ష్మీసంపన్నో బహిఃప్రాణ ఇవాపరః |

న చ తేన వినా నిద్రాం లభతే పురుషోత్తమః || 29

||

మృష్టమన్నముపానీతమశ్నాతి న హి తం వినా |

యదా హి హయమారూఢో మృగయాం యాతి

రాఘవః || 30 ||

తదైనం పృష్ఠతోఽభ్యేతి సధనుః పరిపాలయన్ |

భరతస్యాపి శత్రుఘ్నో లక్ష్మణావరజో హి సః || 31

||

ప్రాణైః ప్రియతరో నిత్యం తస్య చాసీత్తథా ప్రియః |

స చతుర్భిర్మహాభాగైః పుత్రైర్దశరథః ప్రియైః || 32 ||

బభూవ పరమప్రీతో వేదైరివ పితామహః |

తే యదా జ్ఞానసంపన్నాః సర్వే సముదితా గుణైః ||

33 ||

హ్రీమంతః కీర్తిమంతశ్చ సర్వజ్ఞా దీర్ఘదర్శినః |

తేషామేవం ప్రభావానాం సర్వేషాం దీప్తతేజసాం ||

34 ||

పితా దశరథో హృష్టిో బ్రహ్మ లోకాధిపో యథా |

తే చాపి మనుజువ్యాఘ్రా వైదికాధ్యయనే రతాః ||

35 ||

పితృశుశ్రూషణరతా ధనుర్వేదే చ నిష్ఠితాః |

అథ రాజా దశరథస్తేషాం దారక్రియాం ప్రతి || 36 ||

చింతయామాస ధర్మాత్మా సోపాధ్యాయః సబాంధవః

|

తస్య చింతయమానస్య మంత్రిమధ్యే మహాత్మనః

|| 37 ||

అభ్యాగచ్ఛన్మహాతేజా విశ్వామిత్రో మహామునిః |

స రాజ్ఞో దర్శనాకాంక్షీ ద్వారాధ్యక్షానువాచ హ |

38 ||

శీఘ్రమాఖ్యాత మాం ప్రాప్తం కౌశికం గాధినః సుతం

|

తచ్ఛ్రుత్వా వచనం త్రాసాద్రాఙ్ఘో వేశ్మ ప్రదుద్రువుః ||

39 ||

సంభ్రాంతమనసః సర్వే తేన వాక్యేన చోదితాః |

తే గత్వా రాజభవనం విశ్వామిత్రమృషిం తదా ||

40 ||

ప్రాప్తమావేదయామాసుర్నృపాయైక్షాకవే తదా |

తేషాం తద్వచనం శ్రుత్వా సపురోధాః సమాహితః ||

41 ||

ప్రత్యుజ్జగామ తం హృష్టో బ్రహ్మణమివ వాసవః |

తం దృష్ట్వా జ్వలితం దీప్త్యా తాపసం సంశితవ్రతం

|| 42 ||

ప్రహృష్టవదనో రాజా తతోఽర్ఘ్యం సముపాహరత్ |

స రాజ్ఞః ప్రతిగృహ్యార్ఘ్యం శాస్త్రదృష్టిన కర్మణా || 43

||

కుశలం చావ్యయం చైవ పర్యపృచ్ఛన్నరాధిపం |

పురే కోశే జనపదే బాంధవేషు సుహృత్సు చ || 44

||

కుశలం కౌశికో రాజ్ఞః పర్యపృచ్ఛత్సుధార్మికః |

అపి తే సన్నతాః సర్వే సామంతా రిపవో జితాః ||

45 ||

దైవం చ మానుషం చాపి కర్మ తే సాధ్వనుష్ఠితం |

వసిష్ఠం చ సమాగంయ కుశలం మునిపుంగవః ||

46 ||

ఋషీంశ్చాన్యాన్యథాన్యాయం మహాభాగానువాచ

హ |

తే సర్వే హృష్టమనసస్తస్య రాజ్ఞో నివేశనం || 47 ||

వివిశుః పూజితాస్తత్ర నిషేదుశ్చ యథార్హతః |

అథ హృష్టమనా రాజా విశ్వామిత్రం మహామునిం

|| 48 ||

ఉవాచ పరమోదారో హృష్టస్తమభిపూజయన్ |

యథాఽమృతస్య సంప్రాప్తిర్యథా వర్షమనూదకే ||

49 ||

యథా సదృశదారేషు పుత్రజన్మాప్రజస్య వై |

ప్రనష్టస్య యథా లాభో యథా హర్షో మహోదయే ||

50 ||

తదైవాగమనం మన్యే స్వాగతం తే మహామునే |

కం చ తే పరమం కామం కరోమి కిము హర్షితః ||

51 ||

పాత్రభూతోఽసి మే బ్రహ్మన్దిష్ట్యా ప్రాప్తోఽసి ధార్మిక

|

అద్య మే సఫలం జన్మ జీవితం చ సుజీవితం ||

52 ||

[* యస్మాద్విప్రేంద్రమద్రాక్షం సుప్రభాతా నిశా మమ

| *]

పూర్వం రాజర్షిశబ్దేన తపసా ద్యోతితప్రభః |

బ్రహ్మర్షిత్వమనుప్రాప్తః పూజ్యోఽసి బహుధా

మయా || 53 ||

తదద్భుతమిదం బ్రహ్మాన్ పవిత్రం పరమం మమ |

శుభక్షేత్రగతశ్చాహం తవ సందర్శనాత్ప్రభో || 54

||

ఋషి యత్పాఠితం తుభ్యం కార్యమాగమనం ప్రతి

|

ఇచ్ఛాంయనుగృహీతోఽహం త్వదర్థపరివృద్ధయే ||

55 ||

కార్యస్య న విమర్శం చ గంతుమర్హసి కౌశిక |

కర్తా చాహమశేషేణ దైవతం హి భవాన్మమ || 56

||

మమ చాయమనుప్రాప్తో మహానభ్యుదయో ద్విజ |

తవాగమనజః కృతోన్న ధర్మశ్చానుత్తమో మమ ||

57 ||

ఇతి హృదయసుఖం నిశంయ వాక్యం

శ్రుతిసుఖమాత్మవతా వినీతముక్తం |

ప్రథితగుణయశా గుణైర్విశిష్టః

పరమ ఋషిః పరమం జగామ హర్షం || 58 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే

బాలకాండే అష్టాదశః సర్గః || 18 ||